

Brøndby Strands Historie

Lars Ellgaard · Friday, August 20th, 1300

Den ældste historie

På Langbjerggårds østre agre fandt gårdejer Jens Engelsen i 1914 en meget stor sten. Et forsøg blev gjort for at fjerne den og derved kom der flere sten til syne. Det var tydeligvis andet end blot en almindelig stenbunke, og der var også knoglerester. Nationalmuseet kom til stedet og afdækkede resterne af en stenaldergrav. De fandt knogler fra ni skeletter, en flintekniv, et par spydspidser og et lerkar.

Forud for bebyggelsen i Kettehøjområdet har arkæologerne undersøgt området for tegn på blandt andet stenalderbebyggelse. Ved udgravninger i 1999 dukkede der spor af en boplads med flere hustomter op. Resterne af et langhus og nogle staklader, der kan dateres til bronzealderen, var også resultat af udgravningen. I området omkring Søholtskolen er der tidligere fundet flinteredskaber fra stenalderen, og i forbindelse med anlægget af Køge Bugt-motorvejen fandt man blandt andet en vildsvinetand. Ved Avedøre Holme har man også fundet spor af en ret betydelig stenalderbosættelse. Så allerede for 5-6000 år siden var der altså beboere ved stranden.

I slutningen af vikingetiden fik de tidlige Brøndby-borgere fast bopæl, da de grundlagde den første by med navnet Brøndby, mens der ved Brøndby Strand ikke var nogen fast bebyggelse. Området helt nede ved kysten var ofte oversvømmet og kunne derfor ikke dyrkes som almindelige marker. Til gengæld kunne det bruges til græsning for kreaturer. Der er i dag ikke nogen spor af middelalderens Brøndby Strand, men vejen fra Brøndbyvester til Brøndby Strand er en rest af den middelalderlige forbindelse mellem landsbyen og stranden.

Bønderne i Brøndbyerne har sikkert altid drevet fiskeri i Køge Bugt. Et fiskerleje i Brøndbyvester Sogn, Ringebæk, nævnes flere gange i 1300-tallet og var flere gange i kongelig besiddelse, hvilket peger på, at der har været gode indtægter fra fiskeriet, som kunne beskattes. Hvornår fiskeriet ophører ved vi ikke. Den seneste omtale af Ringebæk er fra slutningen af 1500-tallet.

Den gamle og nye vej til Køge

Både København og Køge blev købstæder i middelalderen, og allerede den gang var der derfor vejforbindelse mellem de to byer. Oprindeligt gik vejen fra København over Valby, Hvidovre og Avedøre. Herfra tog den retning af Vallensbæk Strand. En rejse ad landevejene kunne før i tiden være en langsommelig affære. Der var ingen asfalt eller anden form for fast belægning - kun et par hjulspor, der ofte var så mudrede og opkørte, at man simpelthen måtte køre på marken ved siden af for at komme frem.

Tempoet var sindigt – en rejse fra København til Køge kunne godt tage en dags tid.

I 1720'erne blev der anlagt en ny vej fra Valby til Vallensbæk, der fulgte en mere direkte og sydligere linje end den gamle vej over Avedøre. Vejen gik omtrent, hvor den nuværende Gammel Køge Landevej går nu. I 1770'erne blev der imidlertid taget en ny og moderne landevej mellem København og Roskilde i brug, og i 1786 åbnedes en tilsvarende vejforbindelse fra Taastrup til Køge. Derfor fulgte trafikken sydpå nu denne rute i stedet for de sandede hjulspor langs stranden og op gennem 1800-tallet forfaldt vejen langs kysten efterhånden.

Gårdene i Brøndby Strand

Frem til slutningen af 1700-tallet blev Brøndbys gårde drevet af fæstebønder, som dyrkede jorden efter det gamle princip, hvor markerne var delt op i et utal af små jordlodder, spredt rundt i hele sognet. På den måde fik alle lige andel i såvel den gode som dårlige jord. Til gengæld var det temmelig upraktisk og ikke særlig produktivt, idet alle for eksempel skulle være enige om, hvornår der skulle høstes og sås.

Ved udskiftningen i slutningen af 1700-tallet blev jorden omfordelt, så alle gårdejere fik hvert sit ene og sammenhængende stykke jord, og efterhånden flyttede flere af bønderne deres gårde ud fra Brøndbyvester Landsby, så de kom tættere på deres marker. Til gengæld måtte de forlade det kendte og trygge fællesskab i landsbyen, hvor gårde og huse lå tæt sammen.

Enghaven ved stranden, som bønderne i Brøndbyvester i århundrede havde brugt til græsning for deres kreaturer blev liggende efter udskiftningen og blev indtil videre stadig drevet i fællesskab. Den vestlige del blev dog udlagt til jord for to gårde, der fik jord helt ned til vandet. Efterhånden blev enghaven imidlertid opdelt i lodder, så hver gård fik sin, hvormed de aflange og smalle markstykker, som lå på henholdsvis nord- og sydsiden af landevejen, opstod.

De fleste Brøndby Strand-gårde er i dag forsvundet eller bruges til et andet formål end det oprindelige. Endnu ligger Søholt, Hvedegård, Toftemosegårde og Midlergård. Helt frem til 1999 kunne man stadig ane sporene efter Langbjerggård, der lå mellem Esplanaden og Motorvejen på vest siden af Brøndbyvester Boulevard.

De første beboere ved Køgevej

De smalle jordlodder nord og syd for Gammel Køge Landevej blev efterhånden solgt fra de gårde, som de hørte til. Det var typisk til husmænd, der her havde mulighed for at få en strimmel jord. Dels brugte de den til græsning for nogle få kreaturer, dels levede mange af dem af fiskeri og havde derfor fordel ved at bo så tæt på vandet. Frem til midten af 1800-tallet var der imidlertid kun få huse ved Brøndby Strand, idet de fleste havde fiskeri som bierhverv og landbrug som hovederhverv. I 1890 var der kun seks personer opgivet som deciderede fiskere i Brøndbyvester Sogn.

I årene frem mod 1. verdenskrig udbyggedes imidlertid det østlige område, så der før krigen var en nogenlunde sammenhængende bebyggelse fra Rosenåen til grænsen mod Avedøre. En stor del af arealerne blev optaget af gartnerier. Ganske vist havde der

allerede i 1600-tallet været landmænd, der udelukkende levede af at dyrke frugt og grøntsager til til den altid sultne hovedstad. men de boede tæt ved København på Amager og Frederiksberg. Efterhånden som København voksede, måtte gartnerierne rykke vestpå, og nogle af dem slog sig ned ved Brøndby Strand. Omkring 1900-tallet blev jorden ned mod stranden for alvor præget af drivhuse og frilandsgartnerier. I 1960'erne og 1970'erne blev deres jord imidlertid opkøbt og brugt til det omfattende boligbyggeri. Gartnerierne måtte flytte yderligere vestpå, hvis de da ikke blev helt nedlagt, og i dag er de alle forsvundet fra Brøndby Strand – måske bort set fra et par frugttræer hist og her.

Sommerliv og strandpark

I begyndelsen af 1900-tallet begyndte folk at tage på sommerferie i Brøndby Strand, som i århundredets første årtier var et yndet udflugtsmål for københavnere. Det var især arbejderbefolkningen i Københavns sydlige og vestlige kvarterer, som kunne nå ned til strandene med cykel, og allerede i 1917 blev der udstykket en række sommerhusgrunde fra Ny Mæglergård. 1920'erne blev den helt store sommerhusvækstperiode i Brøndby Strand, idet de skød op og fuldstændig prægede området i 1930'erne. De lå især på arealerne mellem Køgevejen og stranden.

At sommergæsterne for alvor opdagede Brøndby Strand skyldtes blandt andet at der kom regelmæssig busforbindelse herud fra Valby. Fra 1920 kunne man tage bussen fra Valby station til Køgevej til Jægerkroen i Ishøj, hvilket betød en større tilstrømning af turister. Senere blev ruten forlænget til Hundige og Greve, mens nogle ture havde endestation ved Brøndby Strandhotel. Fra 1927 gik der endda en båd fra København til Greve Strand. Den havde navn efter "endestationen" og hed derfor Strandgreven. På visse ture sejlede den helt til Køge. Strandgreven startede fra Langebro og undervejs satte den sommerturister af ved nogle af de mange anløbsbroer.

Et afgørende punkt i Brøndby Strands historie var da Gl. Køge Landevej blev anlagt som en brede cementvej i 1932. Nu blev det lettere for københavnere at komme ud til strandene ved Køge Bugt, og cyklister behøvede ikke længere at trække ned i grøften, når rutebilen kom forbi.

På grund af det lave og stillestående vand i bugten lå vandet imidlertid ofte og rådne i et bælte langs kysten, og man byggede derfor broer, som førte badegæsterne ud på det dybe vand. Broerne kunne være op til en halv kilometer lange, og nogle af dem havde en badeanstalt for enden. Badeanstalterne ved Brøndby Strand havde navne som Sølyst, Neptun og Mandalay. En af tidens trends var i øvrigt badehoteller, og i starten af 1900-tallet får Brøndby Strand selvfølgelig også et med det sigende navn, Brøndby Strandhotel.

Efterspørgslen på de rekreative områder voksede og allerede i 1930'erne talte man om en strandpark, men det skulle vise sig at få lange udsigter. Igen i 1950'erne var der planer om en "folkepark", men da viste vandet sig at være forurenede, og selvom man tog et rensningsanlæg i brug var det ikke nok. Problemerne med vandforureningen betød, at drømmen om en ny badestrand måtte vente dels til spildevandet blev rensede bedre, dels til det kunne ledes længere ud i bugten. Dette skete, da Avedøre Kloakværk blev dannet i 1965, og efter mange vanskelige forhandlinger om udformningen af

strandparken og ikke mindst finansieringen af den, blev I/S Køge Bugt Strandpark endelig dannet i 1975. D. 8. juni 1980 kunne Strandparken indvies i strålende solskin.

Udviklingen tager fart

Anden Verdenskrig satte en brat stopper for al boligbyggeri, men efter krigen gik mange byggeprojekter i gang. Langsomt forandredes området langs Køgevejen fra sommerhusområde til villakvarter, og i 1950'erne skød de første etagebyggerier op. "Fingerplanen" fra 1947 satte yderligere skub i udviklingen. Planen var en samlet udbygningssplan for hovedstadsområdet, inklusiv Brøndby Strand.

På grund af de mange sommerhuse, der lå som en bræmme langs hele kysten, indså man imidlertid, at det ville blive vanskeligt at udbygge tommelfingeren, altså kommunerne langs Køge Bugt. Derfor greb Staten ind i 1961 og foranstaltede en samlet planlægning af hele Køge Bugt-områdets fremtid. Planen gjaldt hele strækningen fra Avedøre til Jersie. S-toget skulle ligesom i de andre fingre være den bærende trafiklinje, men desværre fik DSB ikke anlagt banen i samme takt, som de enkelte byområder blev udbygget. Allerede i 1948 var der vedtaget en lov, som gav DSB mulighed for at ekspropriere jord til den kommende Køge Bugt-bane. Det skete imidlertid først i 1955, hvor der blev opkøbt arealer til i alt 9 stationer indtil Vallensbæk. Men der skulle gå yderligere en del år, førend banen blev opført. Dette skete nemlig først i 1972, hvor banens første etape indtil Vallensbæk åbnede.

Som et led i den omfattende udbygning af alle Køge Bugt-kommunerne til forstæder præsenteredes i maj 1964 "Plan for et område ved Brøndby Strand", som skitserede et byggeri til 17.000 indbyggere. Det nye og centrale i planen for S-banebyen var anlægget af en 2,5 km lang esplanade, hvor den nye S-station ville komme til at ligge midt i kvarteret. Opførelsen begyndte i 1969 og blev fuldført omkring 1974.

Godt på vej

De store byggerier i Brøndby Strand skulle imidlertid rende ind i en række problemer, som ofte gjorde sig gældende for lignende byggerier. Problemer med manglende infrastruktur og indkøbsmuligheder sammen med byggeskader, et højt huslejeniveau og tomme lejligheder prægede bydelen indtil 1990'erne. Dårligt image, en kombination af ressourcetsvage personer og antallet af beboere med anden etnisk baggrund end dansk var med til at vanskeliggøre områdets sociale og kulturelle integration. Alt dette medførte, at området siden starten af 1990'erne har været med genstand for boligsociale indsatser. Først gennem Byudvalgets boligsociale indsats, dernæst som Kvarterløftsområde og nu i 2008 gennem projektet "Herfra og videre" som er sammenfinansieret af Landsbyggefonden og Brøndby Kommune.

Tiltagene har skabt nye netværk, klubber og foreninger animeret til samarbejde mellem de lokale boligforeninger, Brøndby Kommune og lokalområdet. Med det aktive og sprudlende foreningsliv er der skabt grundlag for, at Brøndby Strand efter mange års vanskelig omstilling kan genfinde sit fodfæste og belært af erfaringerne fra 1980'erne holdes der i dag nøje øje med betonen, og hele byggeriet har i dag en meget høj vedligeholdelsesstandard. Som en sidegevinst er både gennemsnitsindkomsten og

beskæftigelsen steget, og i det hele taget er områdets image steget betydeligt. Alt i alt er Brøndby Strand godt på vej!

This entry was posted on Friday, August 20th, 1300 at 1:17 pm and is filed under
You can follow any responses to this entry through the [Comments \(RSS\)](#) feed. Both
comments and pings are currently closed.